

padla solna poraba na 6 klgr. na človeka in leto. Ko so pozneje podvojili ceno soli na 40 cent., padla je poraba na 3 $\frac{1}{2}$ kilogr. in ko so leta 1848. zopet na Francoskem znižali ceno soli na 10 cent, poskočila je solna poraba zopet na 9 kilogramov.

Da je cela zbornica soglasno pritrdila predlogu kmetijskega odbora, je dobro znamenje. Morda se vendar naša državna finančna uprava odloči za toliko potrebno živinsko sol ter da bo resno pretresala celo vprašanje znižanja cene soli ter tudi postala podvzeta in izkristila neizmerne zaklade kajievih soli, katere bodo v veliko pomoč našim pešajočim zemljiščem.

Temu pristavimo še končno, kar smo čitali iz obravnav, ki so se v državni zbornici te dni vršile glede draginje govejega mesa v velikem Dunaju, ter so poslanci Dunajski zahtevali, da se zopet odpre vhod Rumunski živini, ker Dunaj hoče imeti meso od pitanih volov; takih pa avstrijski živinorejci premalo izrede.

Naj bi tedaj državna vlada, — če ji je resno na tem, da se zboljša naša govedoreja, da bo res zamogla zadoštevati zahtevam, katere osobito velika mesta in posebno pa inozemstvo n. pr. Nemčija od klavne živine zahtevajo, — vse storila, da se pitanje govede pri nas vendno bolje razvija, k temu pa je redno pokladanje soli neobhodno potrebno, ker neverjetno pospešuje sol prebavanje, s tem pa odebelenje ali pitanje govede.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

Kinovci po andskih gozdih. Povest kinovega lubja v zdravilstvu.

(Konec.)

Prav zato, ker so jezuviti kinov prašek širili in priporočali, ustajali so protestantski zdravniki proti njemu, ali kmalu so morali umolkniti. Glas o novem leku je šel po vseh pokrajinah, in 1658. l. je bilo kinovega lubja že na trgu Antverpskem. Kmalu potem se je toliko lubja v Evropo navozilo, da so 1664. l. udarili v Lionu col 3 novčičev na funt lubja. Celo stoletje je prešlo, odkar se je kinovo lubje v Evropi udomačilo, a znanstveni svet ni znal, kakošno je drevo, ki nam ta dragoceni lek poklanja. Šele francoski matematik La Condamine, ki je v Ameriki bival z znanstveno ekspedicijo za merjenje geografskih širin, popisal nam je prvi kinovce. Za njim so ustajali potniki, kateri so več in več novih kinovcev našli ter jih tudi popisali, na pr. Jussieu, Bonpland St. Hilaire in Weddell. Kakor se doigo ni vedelo, od kakošne rastline je to lekovito lubje, tako se tudi ni vedelo, kako telo se nahaja v lubju, katero nam mrzlico preganja. Šele 1820. l. sta odkrila Pelletier in Caventon, da se v kinovem lubju nahajata dve telesi, kateri mrzlico preganjata, eno sta nazvala „kinin“, eno „cinchonin“. Zasedila sta, da se kinin in cinchonin nahajata v lubju vsakega kinovca,

samo da je množina enega in drugega telesa različna, kakor je drevo staro, ali katere vrste je. Znanstvena iziskovanja so pokazala nadalje, da kinin in cinchonin preganjata mrzlico, ali da je delovanje mnogo kinina močnejše in gotovejše, in od slej so začeli v trgovini in prometu najbolje ceniti tisto lubje, v katerem je več kinina. Od slej niso več mrzlice preganjali s samim lubjem, nego so iz lubja jemali kinin.

Kakor smo že omenili, kinovcev je do 19 vrst. Ta drevesa najraje posamezna stoje po gozdu mej drugimi drevesi, redkokje jih je po več skup dobiti. Vedno zeleni gozdi, po katerih kinovci stoje, vlečejo se po Venezueli, Novej Granadi, Ekvadoru, Peruvanskem in Boliviji. Ta pas, po katerem so kinovci razsuti, vleče se 700 milj daleč. V sredi je ta pas najširji, proti koncema se pa zelo zožuje. V gošči nevesče oko težko zadene kinovca, ali delavci, kateri sekajo kinovce, umejo po nenavadnem rudečkastem svetlikanju krošnje najti v najgostejšem gozdu dragoceno drevo. Kedar drevo najdejo, posekajo je delavci tik korenin, in potem oklestijo. Ko deblo in veje malo poléže, ogulijo jih. Lubje z vej se suši na solncu, dokler se ne zvije. Široke kosove od debla suše samo malo časa na solncu, potem jih zložijo na kupe in obložijo s kamenjem, da jih veter suši. Posušeno lubje znosijo v mesto, kjer je po dobroti in boji razdele, zamotajo v živalske kože, ali zložijo v lesene škrinje, in pošljejo na trg. V mnogih krajih ne suše več lubja na solncu, nego je spravijo koj pod streho, da se od vetra posuši. To ravnanje je dosta boljše, ker se kinin v lubju na žgočem solncu lahko raztvorja.

— Belo-modro-rudeča je bila vedno barva dežele kranjske od najstarejih časov do današnjega dne. Pač je cesar Friderik IV. dne 12. jan. 1463 l. grb kranjskih deželnih stanov „popravlil“. Zamenjal je namreč v njem belo barvo z rumeno ali zlato („was der von Perl ist“ naj bo „von Golde“, pravi izvirna pergamentna listina, ki leži v deželni arhivu). Ali to je veljalo le deželni stanovom (vnserer gemainen Lanndschaft in Krain). Deželne barve so ostale prvotne. To dokazujejo pa nekatere druge listine v arhivu (n. pr. dve od cesarja Maksimilijana iz l. 1494, s katerima so se potrdile Kranjcem dane svoboščine). Motvozi, ki nosijo pečate, so pri teh listinah iz belo-modro-rudeče svile. Znano je, da se barva teh motvozov ni izbirala svojevolsko, ampak oziralo se je, posebno ob tem času, na deželne barve. Ravno te prvotne kranjske barve je potrdil cesar Ferdinand I. z odlokom dvorne pisarne od dne 31. oktobra 1836. Še bolj določno pa govori razglas ministerstva notranjih zadev z dne 23. sept. 1848 (Laib. Zeitung od l. 1848., str. 599), ki določuje, da naj ostanejo za Kranjsko stare deželne barve (belo-modro-rudeča), ne pa barve deželnih stanov (zlato-modro-rudeča). Deželni stanov (katerih pa danes več nimamo) se smejo za se — pravi ta razglas — tudi v prihodnje posluževati še zgoraj omenjene svoboščine, če že ravno hočejo imeti nekaj svojega in ne

marajo ozirati se na pravo patrijotično čuvstvo ter v edinosti z deželo posluževati se narodnih barv.

Razne reči.

— „Presse“ poroča, da je presvitli cesar uže podpisal dopustno pismo ali koncesijo za zgradbo Dolenjskih železnic in da se bode ta koncesija, dana knezu Auerspergu in ekscelenci baronu Schwegel-nu, kmalu razglasila.

— Prihodnja številka „Novic“ bode prva letnika 1892. in sicer predrugačenega po vsebini in obliki. Kakor smo v „Vabilu na naročbo“ objavili, prinašale bodo „Novice“ od slej naprej skrbno uredovano listnico uredništva, v kateri bode dajalo uredništvo točne in poučne odgovore na razna vprašanja tikajočih se raznih ved, znanosti, obrti i. t. d. Da moremo uže s prihodnjo številko s tem pričeti, prosimo č. naročnike nam prijaviti vprašanja, na katera bi radi imeli odgovore.

— Presvitli cesar podaril je krajnemu šolskemu svetu v Dolu pri Ljubljani 200 gld. podpore za zgradbo šole.

— Papež Leo XIII. ustanovil je na svojem seminšču pri sv. Apolaru v Rimu stolico staroslovenskega jezika in imenoval predavateljem profesorja Ulissee Denuzio. Sv. oče je tudi ustanovil v vatikanski knjižnici mesto skriptorja za slovanske jezike in imenoval skriptorjem že imenovanega profesorja.

— Imenovanje. Ministerijalni koncipist dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski, sin našega državnega poslanca Ant. pl. Globočnika, imenovan je podtajnikom pri finančnem ministerstvu.

— Častnim občanom izvolil je zastop Kresniške občine okr. glavarja v Litiji, g. M. Grilla. Dne 16. t. m. izročila se mu je častna diploma.

— Neizprosna smrt pobrala je v soboto po noči vrlega, za vse dobro vnetega rodoljuba, Vojteha Valento, mestnega blagajnika ljubljanskega. Pokojnik bil je v vseh krogih jako priljubljen, in delal je, dokler je mogel, z veseljem v narodnih društvih, posebno v prospeh petja in glasbe. Blag mu spomin!

— Poljedelsko ministersvo je odredilo, da se opusti gozdarski inšpektorat v Litiji in se zjedinita politična okraja Litija in Krško z gozdarskim inšpektoratom v Ljubljani.

— Dolenjske železnice. C. k. deželna vlada razglaša, da je c. kr. trgovinsko ministerstvo naročilo politični obhod proge Dolenjskih železnic od Grosuplega do Trebnega in s tem vred izvršitev razlastitvenih obravnav in ustanovitev ognjevarnih naprav. Podrobni načrti te proge in načrti za odkup dotičnih zemljišč, kakor tudi izdelki za ognjevarne naprave so razgrnjeni na vpogled pri občinah, v katerih železnična proga leži. Komisijaska opravila se bodo, začeni vsakokrat ob 9. uri dopoldne, vršila po tej vrsti: dne 11. januarija 1892 od Grosuplega do Velike Žaljne, dne 12. od tod do Starega Trga, dne 13. od tod do Studenca pri Zatičini, dne

14. od Studenca do Pluske, dne 15. od tod do Št. Lorenca, dne 16. od tod do Zidanega Mosta in dne 18. januarija do Dolenjega Podboršta v občini Trebno.

— Lepo božično in novoletno darilo. Gospod F. M. Schmitt, trgovec in gospodar v Ljubljani, čegar sinček je srečno ozdravil po hudi bolezni, je izročil magistratu o tem povodu petdeset goldinarjev s prošnjo, da je ta znesek razdeliti za praznike težkobolnim ubožčekom tukajšnjim. Magistrat je takoj ustregel temu pozivu in nekaj najrevnejših revežev bode zatorej imelo res „vesele praznike“.

— Nova železnica iz Celja v Velenje utvori se v nedeljo dne 27. decembra t. l.

— Na Savskem mostu v Litiji uvedla se je razsvetljava, ki je prav lepa in močna in se oskrbuje s hidrokarbonoljem.

— Dobrova dne 20. decembra. Včeraj pretila je vasi Hruševo velika nevarnost. Pri kuhanji brinjevca vnel se je ta s tako silo, da je bila sušilnica in še druga poleg nje naenkrat vsa v ognji. Ker je bilo na obeh spravljeno veliko suhih butaric in ko bi ne bila burja ogenj preko vrtov pihala, vpepeljena bi bila vsa hruševska vas.

— Velik požar uničil je pretečeno nedeljo v Rakitniku pri Slavini 26 posestnikom hiše, 16 posestnikom pa se gospodarska poslopja. Tudi nekaj živine je v ognju poginilo. Škoda ceni se nad 32.000 gld. Beda je velika, kdor more naj revežem pomagati. Gospod c. kr. deželni predsednik izdal je oklic, v katerem se obrača do prebivalstva na Kranjskem za mile darove, katere sprejemajo mestni magistrat v Ljubljani in vsa okrajna glavarstva.

— Družbe sv. Cirila in Metoda so se spominjali zadnji čas z blagohotnimi darovi: Vrle gospe in gospodičine iz Litije in Šmartna, ki so poslale družbi 10 gld. 35 kr., da se s tem odkupijo mejsebojnih novoletnih voščil; pokojna M. Hribar, posestnica v Artižji Vasi pri Zatičini, ki ji je volila 5 gld.; č. g. Andrej Volc. kurat v Olševku, ki ji je doposlal v neki družbi nabrane 3 gld., in za vse dobro in lepo nautušeni slovenski in hrvaški vseučiliščniki na Dunaji, ki so ji vročili izza kratke dobe že svoj osmi in sicer znatni dar 20 gld. 30 kr. — Za vse darove, ki kažejo, da je prodrlo zanimanje za našo družbo v vse sloje slovenskega naroda izreka najsrčnejšo zahvalo.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— Francosk zgodovinar v Ljubljani. Minuli teden se je mudil v Ljubljani gospod Raoul Chélar d iz Pariza in nabiral je v deželni muzeju zgodovinskih podatkov o Slovencih in deželi kranjski za večje delo o „Avstriji“, v katerem bode v treh zvezkih natančno popisal krajepisne, zgodovinske in narodno-gospodarske razmere naše države (Cislajtanije.) Pisatelj je med Francozi na dobrem glasu in knjiga bode gotovo temeljita, ker se že več let peča s temi študijami nepristransko. Nadejamo se, da bodo tudi v naših razmerah